

ruit; virtute vero Domini imprimis ictibus excæcati, A Francorum manibus corruunt in dispersionem. effugati. Ut quid singula? perfidi nutu Dei Christicolis et Medis una præbentur cædis materia, et ut serio existentium in conflictu didicimus, in fuga spatio trium dierum habita, corruerunt regali gladio quater centum millia; idemque Algazi in capite vulneratus, peremptis pene omnibus suis permissione Domini, cum paucis effugatus, inermis et famelicus conductu regis Arabum repatriavit semimortuus. Sequenti vero anno convalescens ad obsidendum Sardonas, quod manu regis refirmatum fuerat, quotquot potuit militum ac peditum constipatus agminibus, mense Julio rediit. Quo audito, Goscelinus comes Edessanus, sumpto ab Antiocheno patriarcha consilio, cum suis et Antiochenis bellatoribus, ad Samarta- B num profectus est, ut obsidionem Sardonas bello dissipet. Quo audito, rex Hierosolymitanus cum Hierosolymitanis adveniens, citis gressibus illuc per- venit, ante cujus tentoria e partibus perfidorum mi-

lites præludentes advenerunt, visuri Christicolarum exercitum. Quid ultra? visis Christicolis hostilis ferocitas timore subacta, nocte collectis tentoriis et ante se præmissis, castrum lædere desiit. Ipse Algazi cum suis Alapiam reversus est, arreptus genere morbi paralytici. Qui cum nollet istud prodi, simulavit se iterum et in brevi tam Arabum quam et Parthorum maximam gentem adducturum; quod si esset sui juris, ardenti animo invigilasset Christicolarum exterminio. Contigit autem in lectica qua ferebatur pro honore et impotentia, cum egressionis fini ventris ipsius sordidam per annum exiisse animam, et abstractam infernalium scorpionum unguibus corruisse in inferni inferioris ollas, plenas diris ignibus, ardentibus, sine fine comburentibus et inexstinguibilibus; a quo nos liberet ipsius Domini nostri Jesu Christi gratia et misericordia, cujus imperio parent omnia cœlestia, terrestria et infernal- lia, per sæculorum sæcula. Amen.

*Expliciunt Antiochena bella, acta a Rotgerio principe Antiocheno bello, quod Fulcherius supra in hujus voluminis exordio descripsit.*

## FRETELLI ARCHIDIACONI

### LIBER

## LOCORUM SANCTORUM TERRÆ JERUSALEM.

(BALUZ, *Miscell.* edit. Mansi, I, 454.)

JOANNES DOMINICUS MANSI LECTORI.

Quem statim evulgo Fretelli libellus nomen auctoris et titulum haud ignotum eruditis præfert; utrumque enim norant ex Bibliotheca Latina mediæ et infimæ ætatis Joannis Alberti Fabricii. Sed nihil quidquam rescisse illos credo ulterius sive de libro ipso, sive de tempore quo auctor scribebat. Ac de tempore nihil ego habeo proferre, nisi conjecturas. Fretellus opusculum hoc suum dicavit Raymundo comiti Toletano [Tolosano]; nunquid forte idem est Raymundus comes qui regalibus nuptiis cum Urraca, filia Aldefonsi VI regis Castellæ, dignus est habitus? Quo vixit sæculo sacræ peregrinationes ad loca sancta obtinebant. Porro Raymundus ex Urraca conjuge filium retulit Aldefonsum, qui, incunte sæculo XII, anno scilicet 1109, ad Toletanum solium ascitus, sub nomine Aldefonsi VII regnavit. Hinc de tempore quo Fretellus scribebat conjecturam capere licet. Porro Fretellus iste archidiaconum se appellat, cujus tamen Ecclesiæ nec dicit, nec habeo unde hoc investigem. Id constat de locis sanctis ita illum disserere, ut ibi egisse videri possit; unde eum tanquam oculatum testem Raimundus ea de re interrogavit. Hujus igitur Fretelli libellum, quem et Adrichomius in suo *Theatro Terræ sanctæ* consuluisse se profitetur, modo evulgo, acceptum ex *Collectaneis Nicolai Rossellii Aragonii*, qui sub Innocentio VI pontifice ex monacho illustris ordinis S. Dominici in cardinalium collegium translatus est anno 1356, et sub Nicolai cardinalis Aragonii nomine claruit. His *miscellaneis* titulum indidit: *Cumulatio fratris Nicolai Aragonii ex diversis registris et libris cameræ apostolicæ, et aliis diversis libris et Chronicis compilata; quæ verba sunt Jacobi Etrusci, qui anno 1503 codicem servatum in ecclesia cathedrali Lucensi scribebat exemplatum, ut ipse addit ex vetusto et forte originali codice.*

Cum vero nemo huc usque divitem hanc collectionem diligenter adhuc investigaverit, ex hoc ipso pene erucere mihi plurima licuit, nunquam antehac in lucem extracta.

## LIBER LOCORUM SANCTORUM TERRÆ JERUSALEM.

### PROLOGUS LIBRI.

Domino suo venerabili et fratri RAIMUNDO, Dei gratia Toletano [Tolosano] comiti, FRETTELLUS eadem gratia archidiaconus, sub spiritu consilii et fortitudinis Deo militare.

Cum ad Orientalem Ecclesiam causa tuorum peccatorum confugisti, et in terra promissionis, patria scilicet Salvatoris nostri Jesu Christi, peregrinares, ex qua secundam Jerusalem contemplare, et ipsa Sion, quæ allegorice paradysum designat, et in qua materia fortiores ex Israel novi Machabæi veri Salomonis lectulum excubantes, inde Philisthim et Amalec expugnant, postea vero sacra regni David loca, quæ divina catholicis informant, quæ sint, et ubi, et quid significant diligenter intitulari ne pigriteris, ne quando revertens ad Ægyptum Babylonis in terras incurras, et hic quandiu moram feceris illius sancti Hieronymi sententiæ faveas dicenti :

« Non est laudabile in Jerusalem fuisse; sed bene vivere, nec sacris locis offerre nisi legitima acquisita. » Ergo, quoniam devote, prout nobis visum est, imo catholice, huc transfretans de longe remotis Hispaniarum finibus accessisti, tu qui largus, et benignus es, bonis nec non omnibus in sancta Ecclesia Deo militantibus, Machabæorum etiam..... commilito hospitatus apud Bethel regis Salomonis in atrio, juxta reclinatorium pii Jesu, ne torpescas in laqueo tuo, sed Deo redde, quod Dei est, imaginem scilicet quam in te repræsentat, quatenus per hanc peregrinationem tuam ascendens Libanum de flore Nazareno fructum gustans, et odores in cœlestibus, et in Sion stola immortalitatis indutus, cum vero Salomone, cui omnia vivunt per infinita sæcula sæculorum sabbatizare merearis. Amen.

### ENARRATIO LOCORUM TERRÆ SANCTÆ.

Modo autem, reverende mi domine, quoniam a parvitate mea locorum sacrorum terræ promissionis, scilicet Israeliticæ regionis, notitiam quærere dignatus es, prout sanius potero, sublimitati tuæ diligenter elucidare non dedignabor. Vertam ergo stylum sumens initium a Cheron, id est Hebron. Olim fuit metropolis civitas Philisthinorum et gigantum in tribu Juda, civitas sacerdotalis, et fugitivorum. Hebron sita est in illo agro in quo summus Dispositor patrem nostrum plasmavit Adam, et inspiravit in eo spiraculum vitæ. Hebron autem Anatarbe dicitur, quod Sarracenicè sonat *civitates*. Quatuor illi reverendi patres in spelunca duplici in ea consepulti fuerunt, primus Adam, Abraham, Isaac, et Jacob, et eorum uxores quatuor; Eva mater nostra, Sara, Rebecca et Lia; est autem Hebron juxta vallem Lacrymarum sita. Vallis Lacrymarum dicta est, eo quod centum annis in ea luxit Adam filium suum Abel, in qua postea monitus ab angelo cognovit uxorem suam Evam ex qua genuit filium suum Seth, de tribu cujus erat Christus oriundus.

Secundo milliario ab Hebron est sepulcrum Lot, nepotis Abraham. In Hebron habetur ager quidam, cujus gleba rubea, quæ ab incolis effoditur et comeditur, et Ægyptum venalis asportatur, et quasi pro specie emitur charissime. Prædictus ager, inquan-

tum alte et profunde effossus, intantum Dei dispositione, anno finito reddita gleba, gratus aperitur.

Juxta Hebron mons Mambre, ad radicem cujus est illa terebinthus, quæ dirps vocatur, id est *ilex*, vel *quercus*, secus quam permultum temporis mansit Abraham, sub qua quidem tres angelos vidit, et unum adoravit, hospitioque susceptos, prout dignius potuit, fovit et pavit. Unde prima via credendi dictus est ilex prædicta. Ex tunc usque ad tempus Theodosii imperatoris, testante Hieronymo, suum esse dilatavit, et ex ipsa scissa perhibetur, quæ a possidentibus cahra tenetur, quæ licet sit arida medicabilis perhibetur in hoc, quod quandiu equitans quis secum detulerit animal suum non offendet. In Hebron primum applicuerunt causa terræ promissionis explorandæ Caleph et Josue, eorumque socii decem. In Hebron regnavit David annis septem, et dimidio.

Decimo milliario ab Hebron est lacus Asphaltites contra orientem, qui mare Mortuum dicitur, vere mortuum, quia in eo nihil vivum est, nec dat, nec recipit, et mare Diaboli dicitur, eo quod instinctu ejus, quatuor illæ civitates miserrimæ, id est Sodomam, Gomorrhæ, Seboim, Adama, perseverantes in turpitudine sua, igni sulphureo concrematae in illo loco subversæ sunt.

Supra lacum in accubitu Judææ Segor, quæ et A Belzora dicitur, una de quinque civitatibus illis precibus Lot de incendio et subversione reservata est, quæ usque nunc ostenditur. In exitu Segor uxor Lot in statuæ effigiem mutata fuit, cujus adhuc apparent vestigia. Supra ripam prædicti maris multum aluminis, multumque Katranii ab incolis reperitur et colligitur, et ex mari bitume extrahitur, quod Judææ in multis appellatur necessarium. Segor autem a compatriotis oppidum Palmæ vocatur.

Supra lacum Asphaltitem, in descensu Arabiæ Carviaym spelunca est in monte Moabitarum, ad quam Dahac filius Ebor divino nutu adduxit Balaam ad maledicendum filiis Israel, qui pro vehementi præruptu Excisus vocatur. Lacus Asphaltites dividit Judæam et Arabiam.

Arabia tempore filiorum Israel solitudo erat, et desertum, terra invia et inaquosa. In ea quidem detinuit eos 40 annis Dominus, manna pluens eis ad manducandum. In Arabia Elmon fuerunt castra filiorum Israel in deserto, in quo duodecim fontes, et septuaginta palmæ de mari Rubro exeuntes repertæ sunt. In Arabia est vallis Moysi, in qua percussit his silicem virga, duos aquæ rivulos populo Dei reddens, de quibus tota illa patria modo irrigatur. In Arabia est mons Sinai, in quo Moyses quadraginta diebus cum totidem noctibus totius expers cibi moratus fuit, in quo etiam Dominus Moysi legem dedit, proprio digito suo scriptam in tabulis lapideis. In Arabia præcessit filios Israel columna ignis per noctem, C nubesque vallavit eos diebus singulis. In Arabia sunt quadraginta Mansiones filiorum Israel. In Arabia est mons Hor, quo sepultus quiescit Aaron. In Arabia est Abarim, in quo Dominus Moysen sepelivit, eus nunquam apparente tumulo. In Arabia est mons Regalis, quem et Balduinus, primus rex Francorum in Jerusalem ad terram illam Christicolis subjugandam et ad tuendum regnum David in castrum firmum reddidit. Arabia jungitur Idumææ in confini- bus Botoron.

Idumæa est terra Damasci. Idumæa est sub Syria, caput quidem Syriæ Damascus. Idumæam et Phœniciam dividit Libanus, Phœnicia, in qua Sor, id est Tyrus Phœnicum nobilissima est metropolis, quæ Christum perambulantem maritimam, ut Syrii D asserunt, recipere noluit, quæ et divina testante pagina tot martyres Deo reddidit, quorum solius Dei scientia numerum colligit.

Tyrus Origenem tumulatum celat, unde apud Tyrum est lapis ille marmoreus modicus, super quem sedit Jesus manens illæsus; a tempore Christi usque ad expulsionem gentium ab urbe, sed postea defraudatus est a Francis, nec non a Venetis. Supra vero residuum illius lapidis in honorem Salvatoris ecclesia quædam fundata est. Octavo milliario a Tyro contra orientem supra mare Sarphen est, quæ et Sarrepta Sidoniorum, in qua quondam habitavit Elias propheta, in qua resuscitavit filium viduæ quæ eum hospitata fuerat, et charitate fovit et dave-

rat. Sexto milliario a Sarphen est Sidon civitas egregia, ex qua fuit Dido, quæ Carthaginem construxit in Africa.

Sexto decimo milliario a Sidone est Berithus opulentissima civitas. In Berito est quædam Salvatoris nostri icona, non multum post passionem suam ad ignominiam ejus ridiculose a quibusdam Judæis crucifixa, quæ sanguinem produxit et aquam, unde et multi in vero crucifixo crediderunt baptizati; quicunque etiam, ex illa icona peruncta quacunque gravabantur infirmitate, sani reddebantur.

Arphax est urbs Damasci, de qua historia: « Damascus in Syria. » Damascus est caput Syriæ reverenda metropolis, quam construxit Eleazar servus Abrahamæ. In agro illo Cain interfecit fratrem suum B Abel. Damasco cohabitavit Esau, qui et Seir et Edom, Seir pilosus, Edom rufus, vel rubeus; ab Edon tota illa terra vocatur Idumæa, de qua in psalmo: *In Idumæam extendam calceamenta mea* (Psalm. LIX, 10). Unde propheta: *Quis est qui venit de Edon tinctis vestibibus de Bosra?* (Isai. LXIII, 1.) Bosra est quædam pars illius terræ quæ Hus vocatur, de qua fuit beatus Job, quæ et Sueta dicitur, a qua Baldad Suhites. Theman est metropolis in Idumæa, ex Theman Eliphaz Themanites. Et Naaman est oppidum, a quo Sophar Naamatites. Ii tres consolatores Job fuerunt. In Idumææ finibus secundo milliario a Jordane est fluvius Laboch, quo transvadato a Jacob cum a Mesopotamia veniret, luctatus est cum angelo, qui de Jacob nomen ejus mutavit in Israel. In Idumæa est mons Seyr sub Damasco. Secundo milliario a Damasco locus est, in quo Sauli Christus apparuit dicens: *Saule, Saule, quid me persequeris?* (Act. ix, 4.) In quo et Saulum charitas de cælo non modica circumfulsit. In Damasco baptizavit Ananias Saulum, nomen ei imponens Paulum; de muris Damasci missus fuit Paulus in sportam, persecutorum sævam veritus rabiem. Libanus interpretatur *candidatio*, de quo in Canticis: *Veni de Libano, sponsa mea, columba mea* (Cant. iv, 8). Ad radicem Libani oriuntur Pharphar et Abana, fluvii Damasci. Montes Libani et planitiem Arcados transfuit Abana magno mari se copulans, finibus illis in quibus Eustachius sanctus, uxore sua privatus et filiis, desolatus recessit. Pharphar per Syriam tendit repletam, id est Antiochiam, labensque circa muros ejus, decimo milliario ab Antiochia in portu Solymi, portu videlicet S. Simeonis, Mediterraneo mari se commendat. In Antiochia sedit B. Petrus septem annis, pontificatus decoratus insula. Ad radicem Libani civitas Paneas sita est, id est Bilmas, quæ et Cæsarea Philippi vocatur. In illo loco dedit Deus Petro potestatem ligandi et solvendi. Ad radicem Libani oriuntur duo fontes illi Jor et Dan, de quibus sub montibus Gibelli conficitur fluvius Jordanis, in quo Christus a Joanne præcursore ejus tertio lapidis jactu baptizari voluit; loco illo vox Patris intonuit dicens: *Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui; ipsum audite* (Matth. iii, 17). Super Jesum ibi descen-

dit Spiritus Sanctus in columbæ specie. A montibus usque ad lacum Asphaltitem, vallis, per quam Jordanis fluvius labitur, Corcus appellatur Aulon, quod est Hebræum nomen. Appellatur etiam Vallis, illa quamgrandis atque campestris; ex utraque parte vallatur montibus continuus a Libano usque ad desertum Faram, dividit Jordanis Galilæam et Idumæam et terram Botoron, quæ et Idumææ secunda metropolis. Jordanis *descensus* interpretatur. Dan vero ab ortu suo subterraneum ducit gurgitem suum usque ad Meldam planitiem suam, in qua satis patenter suum ostendit alveum. Planitie illa Meldam vocatur, eo quia in ea melius est. Sarracene quidem sonat *platea*, Latine vero *forum*. Meldam vocatur eo quia, intrante æstate, innumerabilis populus secum deferens omnia venalia convenit, ingensque Parthorum et Arabum militia ad tuendum populum, et ad pasendum gregem suum in pascuis illis uberrimis per totam æstatem moratur. Meldam componitur ex Med, et Dan, et Sarracene aqua. Dan fluvium ex planitie prædicta. Dan se reddens in fluvium Suetan pergit, in qua pyramis beati Job superstes adhuc est, quæ a Græcis et gentilibus solemnis habetur. Dan, contra Galilæam gentium se obliquans ab urbe Cedar secus medicabilia balnea spumati plena transfluens, Jor copulatur.

Jor longe a campaneis lac reddidit, ex se postea mare Galilææ sumens initium inter Bethsaidam et Capharnaum. A Bethsaida Petrus et Andreas, Joannes et Jacobus Alphæi. Quarto milliario a Bethsaida est Corozaim, in qua nutrietur Antichristus seductor orbis. De Corozaim et Bethsaidam ait Joannes: *Væ tibi, Corozaim, væ tibi, Bethsaida* (Matth. xi, 21; Luc. x, 10). Quinto milliario a Corozaim Cedar illa opulentissima civitas, de qua in psalmo: *Cum habitantibus Cedar multum incola fuit anima mea* (Psal. cxix, 5). Cedar interpretatur *tenebræ*. Capharnaum in dextera parte maris sita est, civitas centurionis, cujus filium in ea sanavit Jesus, de quo dicitur: *Non inveni tantam fidem in Israel* (Matth. viii, 10). In Capharnaum multa alia signa fecit Jesus docens in Synagoga (Joan. vi, 60). Capharnaum *filia pulcherrima* interpretatur, vel *filia pulchritudinis*, quæ nobis S. significat Ecclesiam, ad quam cum Libano descendunt, id est de candore virtutum, ab ea et in ea lucidiores sunt.

Secundo milliario a Capharnaum descensus montis illius est in quo Jesus sermocinavit ad turbas, et instruxit populum suum docens eos, in quo et leprosum curavit. Milliario a descensu illo est locus, in quo pavit quinque millia hominum de quinque panibus et duobus piscibus, unde locus ille mensa vocatur, quasi locus restitutionis, cui locus subjacet ille in quo Christus post resurrectionem suam suis discipulis apparuit, comedens cum eis partem piscis assi et favum mellis; supra mare ibidem Dominus sicco pede ambulavit; circa quartam noctis vigiliam Petro et Andreæ piscantibus apparuit, ubi et Petro supra mare ad eum ire volenti

A et mergenti ait Jesus: *Modicæ fidei, quare dubitasti?* (Matth. xiv, 31) ubi et alia vice discipulis suis in mari periclitari timentibus mare quietum reddidit. In sinistra parte maris montis, in concavo Genesareth, Magdalum oppidum, a quo et Maria Magdalena; hæc autem regio, Galilæa gentium in tribu Zabulon et Nephtalim (Matth. iv, 15). In superioribus hujus Galilææ partibus viginti fuerunt civitates illæ quas rex Salomon Hiram regi amico suo dono dedit.

Secundo milliario a Magdalo est Cinerech, quæ et Tyberias a Tiberio Cæsare cognominata, quam in juventute sua Jesus frequentare solebat. Quarto milliario a Tyberide est Bethulia civitas, ex qua Judith pro gente sua salvanda satis astute peremit B Holofernem in obsidione urbis.

Quarto milliario a Tyberide contra meridiem est Bothan, in qua fratres suos reperiit Joseph pascentes suos greges, quem habentes odio Ismaelitis vendiderunt. Decimo milliario a Tyberide est Nazareth civitas Galilææ domus propria Salvatoris, eo quia nutritus in ea fuit: Nazareth interpretatur *flos*, vel *virgultum*, nec sine causa, cum in ea flos ex fructu, cujus sæculum repletum est, flos inquam ille, quem virgini Mariæ Gabriel archangelus in eadem Nazareth Filium Altissimi de ea nasciturum nuntiavit, inquiens: *Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus* (Matth. i, 28), et benedictus fructus ventris tui. De Nazareth vero dictum est: *A Nazareth potest aliquid boni esse?* (Joan. i, 46.) Secundo milliario a Nazareth Sephoris est civitas, via quæ ducit Achon; et Sephori Anna mater beatae Mariæ matris Jesu fuit nata. Quarto milliario a Nazareth est Cana Galilææ contra orientem, a qua fuerunt Philippus, et Nathanael, in qua et puer Jesus, discumbens cum matre in nuptiis, aquam convertit in vinum. In Nazareth labitur fons exiguus, ex quo in pueritia sua puer Jesus aquam haurire solebat, et inde ministrare matri suæ, et sibi. Milliario a Nazareth contra meridiem est locus, qui et principium dicitur, ex quo juvenem Jesum præcipitare voluerunt parentes ejus, æmulantes prudentiam ipsius, et ab eis in momento disparuit. Quarto milliario a Nazareth contra orientem est mons Thabor, in quo transfiguravit se Jesus, apostolis suis videntibus Petro, et Joanne et Jacobo, coram Moyse et Elia, ubi etiam vox Patris audita est: *Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui* (Matth. xvii, 5), et Joanni et Jacobo dixit ne quod viderant alicui revelarent donec Filius hominis a morte resurgeret (ibid., 9). Ibi enim Petrus ait: *Domine, bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moysi unum et Eliæ unum* (ibid., 4). Secundo milliario a Thabor contra orientem est mons Hermon, in descensu montis Thabor obviavit Abrahæ redeunti a cæde Amalec dominus Melchisedech, qui fuit rex et sacerdos, qui dicitur Salem, præsentans ei panem, et vinum, quod significat oblationem altaris Christi sub gratia. Secundo milliario a Thabor

est Naim civitas, ad cujus portam restituit Christus vitæ filium viduæ. Supra Naim est mons Endor, ad radicem ejus supra torrentem Kadmium, qui est torrens Cison, cum filio Delboræ prophetissæ, Barac filius Abineeck devicit Idumæos, Sisar videlicet, Agebel uxorem Aberenei, Zeb autem, et Zebeæ, et Salmana trans Jordanem persequens gladio peremit, brachium in Endor, et sub Endor Cison exercitu, unde in psalmis *Thabor, et Hermon in nomine tuo exsultabunt, et tuum brachium cum potentia* (*Psal. LXXXVIII, 13*). Quinto milliario est Anain Jezrael civitas, quæ et Zaraim, ex qua Jezabel impiissima regina fuit, quæ abstulit vineam Naboth, quæ etiam pro importunitate sui de summo palatii sui præcipitata interiit, cujus adhuc pyramis superstes videtur. Juxta Jezabel est campus Magedo, in quo Josias rex, a rege Samariæ subactus succubuit, deinde translatus in Sion, et sepultus. Milliario a Jezrael montes Gelboe sunt, in quibus dimicantes Saul et Jonathas subacti siluerunt, unde David : *Montes Gelboe, nec ros nec pluvia veniat super vos* (*II Reg. 1, 21*), etc. Secundo milliario a Gelboe contra orientem est Schitopolis civitas, Galilææ metropolis, quæ et Bethsan, id est *domus solis*, vel *civitas*; super muros ejus suspenderunt caput Saul. Quinto milliario a Jezrael est oppidum illud a quo incipit Samaria, quæ et Sebasten, et Augusta, ab Augusto Cæsare dicta, in qua sepultus fuit paranyphus ille præcursor Domini, Joannes Baptista ab Herode decollatus, trans Jordanem infra lacum Asphaltitem in castello Macheronta, et a discipulis suis translatus fuit Sebasten, ibique sepultus inter Eliseum et Abdiam, et assumptum exinde postea corpus ejus a Juliano Cæsare Apostata, ejusque jussu crematum fuisse perhibetur, datis vento cineribus; sed absque capite, quod Alexandriæ antea translatum fuerat, postea Constantinopolim, ad ultimum in Galliam, in pago Pictaviensi, et absque indice qui venientem ad baptismum Jesum indicaverat, dicens : *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi* (*Joan. 1, 29*). Inde illud beata virgo Thecla inter Alpes detulit, ubi sub veneratione maxima detinetur in ecclesia Morianensi. Samaria est nomen urbis et patriæ.

Quarto milliario a Sebasten est Neapolis, quæ et Sichen, Sichem ante Veteomor nominata, inter Dam et Bethel posita; a Sichem vocata est terra illa Sichen, ex Sichem fuit Emor, qui Dinam filiam Jacob, finibus illis deambulanti, violavit. In Sichem vero relata fuerunt ossa Joseph ex Ægypto; in Sichem juxta fontem fabricavit Jeroboam vitulos duos, quos adorari fecerat a decem tribubus, quas adduxerat et seduxerat; unum ex eis posuit inter Dam, alium in Bethel. Sichem urbem illam deleverunt filii Israel Emorque, dolentes de adultério Dinæ sororis suæ. Sichem his diebus Neapolis dicitur, id est *nova civitas*. Sicharante Sichem juxta prædium, quod dedit Jacob filio suo Joseph, in quo est Fons Joseph, qui et Puteus dicitur, super quem

evangelizatur fessum itinere sedisse Jesum, et sermonem habuisse cum Samaritana, ubi nunc Ecclesia construitur. Juxta Sichem terebinthus illa, sub qua Jacob abscondit idola. In Bethel milliario a Sichem Luza civitas, in qua per multum temporis spatium habitavit Abraham, ubi et Jacob dormiens scalam vidit cælum tangentem, angelosque per illam ascendentes et descendentes; statim evigilans ait : *Hic locus vere sanctus est, et porta cæli* (*Gen. xxviii, 17*). Erigens lapidem in titulum, et fundens oleum desuper, appellavit nomen loci illius Bethel, quod prius Luza vocabatur. In Bethel, angeli præcepto voluit Abraham immolare Domino filium suum Isaac. Est autem Bethel collateralis mons Garinim, respiciens montem Gebal ad orientem, et Stadam super Sichem. Vigesimo milliario a Sichem, quarto a Jerusalem, via quæ ducit Diospolim mons Syla et civitas, quæ et Arama, ubi arca testamenti et tabernaculum Domini ab adventu filiorum Israel manserunt usque ad tempora Samuelis prophetæ David regis. Vigesimo milliario a Sichem, sexto decimo a Diospoli, sexto decimo ab Hebrom, tertio decimo a Jericho, quarto a Bethel, decimo septimo a Bersabee, vigesimo quarto ab Ascalone, totidemque a Joppe, sexto a Ramatha, Jerusalem sanctissima Judææ metropolis, quæ et Sion, de qua dictum est : *Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei* (*Psal. LXXXVI, 3*), quæ et Ælia ab Ælio Adriano, qui eam construxit. Bethlehem est civitas Juda, quæ et Ephrata dicitur : *Bethlehem domus panis* interpretatur, nec sine causa, quia de flore Nazareno processit in ea fructus vitæ de virgine Maria, videlicet Filius Dei Christus Jesus, qui panis est angelorum, totiusque vita mundi. In Bethlehem, juxta locum nativitatis præsepe, in quo et ipse latitavit infans Jesus, unde propheta : *cognovit bos possessorem suum, et asinus præsepe domini sui* (*Isai. 1, 3*), ex quo feno, ubi infans latitaverat, Romam delatum fuit ad ecclesiam sanctæ Mariæ majoris. Milliario a Bethlehem stella pastoribus Domino nato apparuit, angelo dicente : *Gloria in excelsis Deo* (*Luc. ii, 14*), etc. In Bethlehem, nova stella duce, venerunt tres reges ab oriente venerari natum Jesum, et eum ut regem angelorum adoraverunt, præsentantes mystica munera aurum, thus et myrrham. In Bethlehem ejusque finibus Innocentes jussit decollari Herodes, quorum pars contra meridiem quarto milliario a Bethlehem, secundo milliario a Thecua sepulta quiescit. Quarto milliario a Bethlehem contra meridiem ecclesia beati Caritot est, ubi et ipso transeunte de hoc mundo, monachi, quibus ipse pastor præfuerat, cum eo pariter devote mori desiderant, eoque Pater eorum prius exstiterat, nec post eum in mundo vivere volebant, ejus amore ferventes; quorum singulorum compagine in Ecclesia videri possunt modo illo quo habuerunt in desolatione Patris eorum agonizantes, postea translati in Jerusalem, in Bethlehem infra basilicam non longe a præsepio requiescit corpus B. Hieronymi, Paula quidem et Eustochium,

quibus ipse Hieronymus scribit similiter; a Bethlehem via, quæ ducit Jerusalem Kabrata est locus, in quo cum Benjamin peperisset Rachel occubuit, ibique a viro suo Jacob tumulata quiescit, cujus in tumulo supposuit Jacob duodecim lapides non modicos testimonio filiorum Israel, cujus adhuc pyramis a transeuntibus videtur. Jerusalem, gloriosa Judææ metropolis, juxta philosophos, in medio mundi sita est, regnavit autem in ea David per triginta tres annos et dimidium. Est quidem in Jerusalem mons Moria, super quem videns David angelum percipientem evaginato gladio, qui populum Dei graviter occiderat, timens ne in se et in urbem ulcisceretur, quod in populum numerato deliquerat, pronus in terra corruit vere pœnitens graviterque se affligens, a Domino exauditus est, et veniam meruit (*II Reg. xxiv, 16, 17*), de quo ait Dominus: *Inveni virum secundum cor meum*. In monte Moria regnante David florebat area Ornam Jebusæi, a quo et ipse David, cum emere voluit ad construendum ibi domum Domini in illo loco, consecutus fuerat eo quod angelus Domini ei parcens et urbi, ibi steterat. Emit quidem, sed vetitum fuit a Domino, ne intromitteret se, quia vir sanguinis erat, et ideo quas ad hoc præparaverat expensas Salomoni filio suo tradidit, quatenus inde domum Domino construeret. Ædificavit ergo rex Salomon templum Domino in Bethel et altare, quod ædificavit incomparabili sumptu, petens quod quicumque Dominum consuleret in eo de quocunque exaudiri mereretur. Quod concessum fuit ei a Domino; ergo domus Domini consilii est. Illud autem postea pro incontinentia principis et populi exspoliavit Nabuchodonosor, per Nabusardam, principem coquorum suorum, tempore Sedeciae regis, ipsumque privatum ab urbe, totumque, quod pretiosum in æde, et in urbe fuit, jussitque præsentari in Babylonem et populum; paulo post quidem Pharaon necessario templum et urbem delevit. Modo vero relatori auditorique non videatur tædiosum sub quibus et a quibus reconstructiones et destructiones primi, secundi et tertii templi fuerint, enuntiare hic de præsentanti omitto. Bethel sub quo et a quo principe restitutum fuit ignoratur. Quidam enim sub Constantino imperatore ab Helena matre sua reædificatum fuisse perhibent pro reverentia S. crucis ab ea repertæ; alii ab Heracleo imperatore, pro reverentia ligni Domini, quod de perfidis Perside triumphans retulerat; alii ab Augustiniano Augusto; alii quoque a quodam admiratore Mymphis Ægypti, pro reverentia Alchiber summi Dei, et quoniam ad ipsum colendum ab omni lingua reverendum veneratur præsens hoc loco, in quo templum quartum prædicatur, cujus in penultimo octavo die Natalis puer Jesus circumcensus, cujus præputium in Jerusalem in templo de cœlis ab angelo Carolo magno regi præsentatum fuit, et ab eo delatum in Gallias Aquisgrani, postea quidem a Carolo magno Calvo translatum Aquitanæ in pago Pictaviensi, apud Carnotum, in eccle-

asia quam ibi in honore Sancti Salvatoris construxit, et regiis bonis amplissimis sub monachali religione locupletavit, quod usque modo ibi solemniter veneratur. In templo in Ypopanti suo Jesus a matre sua præsentatus est, et receptus a beato Simone dicente: *O Domine, lumen gentium, et gloria Israel, nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuum (Luc. ii, 29)*. De templo ementes, et vendentes ejecit Deus, in templo liberavit adulteram ab accusantibus eam dicens: *Qui sine peccato est ex vobis, primus in eam jaciat lapidem (Joan. viii, 7)*; et illi mulieri dixit: *Mulier, vade in pace, jam amplius noli peccare (ibid., 10)*. In templo laudavit munus pauperulæ, quod in exophylacio posuit, quia totum quod habebat dederat. In templo dum moraretur Jerusalem, docebat Judæos, licet eum æmulantes. Supra pinnaculum templi statuit Jesum diabolus tentans eum, et dicens: *Si Filius Dei es, mitte te deorsum (Matth. iv, 6)*. De templo præcipitatus fuit beatus Jacobus, primus sub gratia pontifex in Jerusalem. In templo nuntiatum fuit Zachariæ de futura natione filii sui Joannis Baptistæ. Inter templum et altare Zacharias filius Barachiae martyr occubuit. Super templum in Veteri Testamento sacrificare solebant turtures, et columbas, quod a Sarracenis postea mutatum est in horologium et adhuc videri potest. Per Speciosam portam templi transiens Petrus cum Joanne respondit petenti ab eis eleemosynam: *Quod habeo tibi do (Act. iii, 6)*. In Jerusalem est Probatica piscina, quam tempore Jesu certis terminis movere solebat angelus Domini, quicumque autem infirmus post motionem aquæ prior intrabat, a quacunque detinebatur infirmitate statim fiebat sanus; probatio ergo peculiaris dicitur, eo quia in sacrificiis solebant inde ablui extrema pecudum; erat quidem rubea ex hostiis quæ ibi mundabantur. Ante probaticam piscinam languidum sanavit Jesus dicens ei: *Tolle grabatum tuum, et ambula (Marc. ii, 9)*. In medio Jerusalem excitavit puellam a morte Jesus; sub Salomonis regia in valle Josaphat et natatoria Siloe, ad quam cæcum ab eo illuminatum misit Jesus ut lavaret suos oculos, et abiens lavit, et vidit; ergo Siloe missus interpretatur, Siloe, secundum traditionem Tyrorum, ex Silo manare dicitur, Siloe sub silentio gurgitem suum ducit, quia subterraneum. Juxta Siloe exstat quercus, sub qua B. Isaias requiescit. In valle Josaphat sepultus fuit B. Jacobus, inde translatus Constantinopolim. In valle Josaphat sub acuta pyramide rex idem Josaphat jacet sepultus. Secundo milliario a Jerusalem via, quæ ducit Sichen est mons Gabaath, in tribu Benjamin. Milliario a Jerusalem in accubito montis Oliveti est mons Offensionis, et continuus contra Asphaltitem.

Bethania collateralis est monti Oliveti et mons Offensionis est continuus. Dividit autem eos via, quæ de Josaphat ducit per Bethphage. Dictus est

autem mons Offensionis, eo quia rex Salomon in eo idolum adoravit Moloch. Bethania oppidum illud, in quo Simon leprosus sæpe Jesum recepit in hospitem, cui devote ministrabant Maria et Martha. Bethaniæ Maria ejus pedes lacrymis rigans, suisque crinibus extergens et ungens unguento suorum meruit veniam peccatorum; Bethaniæ Martham laudavit et Mariam, Martham in ministrando sollicitam, Mariam in verbis ejus sollicitam. Quare precibus earum et lacrymis motus, fratrem earum Lazarum in monumento jam quatruiduanum vitæ restituit. Bethania *domus obedientiæ* interpretatur; Bethphage, qui et viculus sacerdotum, *domus buccæ*, vel *maxillarum* interpretatur, mons Olivæ, *mons chrismatis*, vel *sanctificationis*, vallis Josaphat *vallis judicii*, Jerusalem *visio pacis*, Sion *speculum*, vel *speculatio Dei*. Per hunc tramitem ascendit Jesus Jerosolymam, sedens super asinam die qua celebratur ramis palmarum, sic et quisque Catholicus sub obedientia summi consilii Angeli debet adire, et incedere ad sacerdotis præsentiam, qui verbum Dei ruminat, ut ab eo corrigatur et instruat, eorumque doctrina et consilio subire vallem judicii, id est constructionem sanæ compunctionis, in qua videlicet et se affligat per portam immortalitatis digne introiturus sanctam Jerusalem cœlestem Sion stola jucunditatis decorandus. Monte Sion lavit Jesus pedes discipulorum suorum, dicens eis: Sic facite in meam commemorationem (*Joan. XIII, 15*). Monte Sion cœnavit cum discipulis suis, dans eis in panem corpus suum ad manducandum, et in vino sanguinem suum ad bibendum; quod est viaticum nostræ redemptionis. Monte Sion etiam in cœna supra pectus Domini B. Joannes recubuit, de fonte potans sapientiæ. Monte Sion in cœna Judæ traditori suo panis buccellam intulit. Monte Sion ait Jesus: *Mecum est in mensa qui intingit manum mecum in paropside*, qui me traditurus est. Cui Judas: *Nunquid ego sum, Rabbi? Jesus respondit, Tu dicis* (*Matth. xxvi 25, 25*).

Ad sinistram montis Sion est ager peregrinorum, qui vocatur Acheldemach, id est ager sanguinis. Secus viam quæ ducit Ephrata est mons Geon, in quo fuit unctus rex Salomon, et regium diadema suscepit. In Jerusalem vendidit Judas Jesum in acubitu montis Oliveti contra orientem trans Cedron, jactu lapidis Gethsemani, ibique oravit Christus ad Patrem suum dicens: *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste* (*Matth. xxvi, 39*), ubi ex terrore crucis, carnis sudorem fudit sanguineum, ubi dixit Petro: *Non potuistis una hora vigilare mecum* (*ibid., 40*). Unde regressus est Gethsemani. Judas autem traditor accepto jam pretio ad id quod de Jesu reddiderat, signum dederat cohorti, ut quemcunque esset osculatus tenerent, quem cognitum fraudis osculo ducunt vinctum in Sion in prælati prætorio, Græce nuncupatum *Lithostratos*, Hebraice *Gabatha*, ubi et Petrus negavit eum ter; unde audito galli cantu pie reminiscens verbi Jesu vere pœnituit, fle-

vitque amare, fugiensque in cavea quæ modo appellatur Galli cantus, vulgariter quæ Galilæa est via, quæ ducit Josaphat sub porta montis Sion Jesum opprobriis, et nimis afflictum, verberibus cæsum, cachinnis derisum, crucis suæ bajulum, Pilati jussu, Judæorum impulsu in Golgotha, quod est Calvariæ locus, tunica exutum, felle et aceto potatum, crucis suæ patibulo suspensum neci dederunt, locus, inquam, Calvariæ dictus est, eo quia in eo excalvari, id est damnari rei solebant; Calvariæ dum in cruce sua pateretur Jesus, matrem suam amico suo commendat, virginem Virgini Matri dicens: *Ecce Filius tuus* (*Joan. xix, 26*), deinde: *Ecce mater tua* (*ibid., 27*). Calvariæ dum in cruce pateretur hostia mundi latroni pendenti ad dexteram ab eo petenti veniam stolam immortalitatis promisit, crucis in patibulo perforatus lancea sanguinem emisit et aquam, ex stilla quorum aperti sunt oculi Longini qui eum percusserat. Sub loco Calvariæ ad dexteram introitus ecclesiæ est locus, in quo Joseph impetravit a Pilato corpus Jesu sublatum de cruce, lavit reverenter charissimis liquoribus, et aromatibus condidit in horto in monumento, quod novum sibi de rupe sculpserat. Inde descendit ad inferos ad redimendum hominem; inde resurrexit verus Leo de tribu Juda, morte subacta, ubi et angelus Domini sacris mulieribus apparuit, jam ab ostio monumenti lapide revoluto, Jesumque vere a mortuis resurrexisse nuntiatum est: *Ite, dicite discipulis ejus et Petro, quia præcedet vos in Galilæam* (*Marc. xvi, 7*). Sub loco Calvariæ in capite ecclesiæ ab Helena crux Domini reperta est. Secundo milliario a Jerusalem crevit arbor illa dignissima, in qua verus ille Leo pependit qui morte sua mortem delevit, vitam mundi reparans, unde propheta: *O mors, ero mors tua* (*Ose, xiii, 14*). De carcere vero, et medio mundo prædicatur fabulatione cum utriusque loci dignitas reverenda sit. Locus namque, qui modo Carcer dicitur, in passione Christi campestris erat, sed in eo moram habuit quandiu machinabantur ei crucis suspendium, illoque loco secundo manifestavit se Jesus Mariæ Magdalensæ, cum rediret ab inferis. Eadem die declinante jam ad vesperam peregrini sub specie latitans apparuit duobus discipulis in via sub conquestu de morte illius tendentibus ab Enteropolima, id est Emmaus oppidum sexto milliario a Jerusalem, quem et ibi repertum cognoverunt in fractione panis, sed statim disparuit ab eis. Monte Sion octavo die Thomæ cum illis omnibus vulnera sua palpanda intulit, cui et inde Thomas: *Dominus meus, et Deus meus* (*Joan. xx, 28*). In Galilæa secus mare et in mari discipulis suis ter se manifestavit. Quadragesimo die in monte Oliveti susceptus a nube, manibus erectis cœlos ascendit, quinquagesimo die in monte Sion, qui nobis jubilæum, id est æternam libertatem figurat, apostolorum suorum corda inflammantem Spiritum sanctum remisit Paracletum. Monte Sion Virgo Jesu mater transivit de mundo, et in Josaphat ab apo-

stolis sepulta fuit, inde a Filio suo super choros angelorum exaltata. Monte Sion David rex et Salomon, et alii reges Jerusalem sepulti quiescunt. Ante portam Jerusalem quæ respicit occasum, qua ex parte liberata urbs sub secundo Israel saxis obrutus beatus Stephanus inter Nicodemum, et Abilon et Gamaliel, postea Constantinopolim, Romæ ad ultimum B. Laurentio contumulatus, unde et in tumulo :

*Quem Sion occidit nobis Byzantia misit.*

Ante portam Jerusalem, juxta lacum qui respicit meridiem, cavea illa in qua leo quidam jussu Dei omnipotentis martyrum fere duodecim millia sub Cosroe perempta una in nocte detulit, unde carnarum Leonis dicitur.

Sexto milliario a Jerusalem via quæ ducit Ramatha est mons Modin, ex quo Mathathias pater Machabæorum, in quo sepulti requiescunt, eorum apparentibus tumulis adhuc. Octavo milliario a Modin via quæ ducit Joppen Lidda, quæ et Diospolis, in quo B. Gregorii corpus sepultum fuisse manifestatur. Milliario a Ramatha, quarto milliario a Bethlehem Thecua oppidum, ex quo Amon, qui, et ibi sepultus quiescit. Quarto milliario a Jerusalem, contra austrum, oppidum illud in quo morabatur Zacharias tunc temporis, quam Maria mater Jesu festinans jam habens in utero Filium Dei venit ad salutandam Elisabeth cognatam suam, jam gravidam de Joanne filio suo, quem et ibi natum fuisse perhibent.

Decimo tertio milliario a Jerusalem contra boream est Jericho, ex qua Raab meretrix hospitata est quatuor exploratores filiorum Israel, et cœnavit, fovit, et pavit, ex qua et Zachæus, statura pusillus, audiens Jesum partes illas deambulans, Sycomorum arborem ascendit, ut Deum videret, et cum eo loqueretur, se judicans et petens veniam, ex qua et pueri, qui B. Eliseum Jerosolymam ascendentem deriserunt exclamantes : *Ascende, calve, ascende, calve (IV Reg. II, 23)*. Secundo lapide a Jericho ad sinistram est desertum, quod Carentena dicitur, in quo Jesus quadraginta dierum spatio totidem noctium jejunium complevit; eumque ibi esurientem tentans diabolus dixit : *Dic ut lapides isti panes fiant (Matth. IV, 3)*. Secundo milliario a Carentena contra Gallilæam est mons excelsus, in quo ille

A diabolus iterum Jesum tentavit ostendens omnia regna mundi, et inquit : *Si cadens adoraveris me, hæc omnia tibi dabo (ibid., 9)*. Sub Carantena est fontis illius rivulus, quem beatus Eliseus ejus sanata sterilitate de amara potabilem reddidit. Ante Jericho secus viam stetit cæcus mendicus audiens quia Jesus transiret, clamans : *Jesu fili David, miserere mei (Luc. XVIII, 38)*, ab eo illuminari meruit tam exterius quam interius. Tertio lapide a Jericho duobus milliariis a Jordane est Bethagla, quod interpretatur *locus gyri*, eo quia ibi plangentium circuissent funera Jacob filii ejus gensque sua referentes eundem ex Ægypto in Hebron.

Engaddi in tribu Juda ubi abscondit se David in solitudine, quæ est in Aulone Jericho, hoc est in regione illa campestri, de qua supra diximus; vocatus Vicus pergrandis Judæorum, Engaddi juxta mare Mortuum, unde pohalsamum afferri solebat et oriri, unde et vinæ Engaddi nuncupantur. Octavo milliario a Nazareth contra Carmelum est mons, ad radicem ejus juxta fontem, Lamech pater Noe sagitta sua peremit Cain, arcuque suo ducem suum, unde furore repletus ait : *Occidi virum in vulnus meum, et adolescentulum in livorem meum (Gen. IV, 23)*. De Cain vero Dominus prædixerat : *Omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur (ibid., 15)*. Tertio milliario a Caim monte mons Carmeli, de quo in Canticis : *Collum tuum ut Carmelus (Cant. VII, 5)*, in quo et multum temporis conversari voluit B. Elias, ejusque discipulus cum eo B. Eliseus. Sexto milliario a Nazareth contra genu est locus in quo Jehu rex Israel percussit Ochoziam regem Judæ. Sexto decimo milliario a Nazareth contra orientem supra mare Galilææ est Gergessa viculus ille, quo Salvator eos qui a dæmonibus vexabantur sanitati restituit, ex quo, et in mari porci præcipitium subiere. Sexto decimo milliario a monte Carmeli intra meridiem est Cæsaræa Palestinæ metropolis, ex qua fuit Cornelius centurio, quem in ea baptizavit B. Petrus, et creavit in episcopum, in qua et turris Stratonis, in qua et Herodes contra adventum Augusti Cæsaris construxit albo de marmore portum, ipse idem Herodes turrim, quæ Jerosolymam supereminet, quæ et turris David dicitur, Josepho testante, fabricavit, et eam Antoniam vocavit.

*Statim post hoc opusculum cardinalis Aragonius, seu forte idem Fretellus ejusdem scripti auctor, subjicit nomina episcoporum qui in Jerosolyma sacris præfuerunt. Desinunt in Arnulpho Latino patriarcha Jerosolymitano, qui sæculo XIII nondum inclinato insulas illas habebat. Hæc ergo nomina, velut appendicem quamdam libello præcedenti subjicio.*

*Sequuntur nomina episcoporum qui fuerunt in Jerusalem antequam esset patriarchatus, quæ fuerunt XLIII.*

Episcopi Jerosolymitani Jacobus frater Domini, Simon Justus, Zaccharias, Thobias, Benjamin, Joannes, Mathathias, Philippus, Seneca, Justus, Levi Effren, Jesse, Judas. Isti quindecim circumcisi fuerunt. Cassianus, Publius, Maximus, Julianus, Gamus. Iste prius celebravit quadragesimam, et Pa-

scha more Christianorum. Symachus, Cajus, Germanus, Julianus, Capito, Maximus, Antonius, Valens, Laycianus, Narcissus pius, Tordius Narcissus, Alexander, Maxalemus Nihirmentus, Taldis, Hermon, Macharius. In tempore ejus Crux Domini ab Elena Regina fuit inventa. Quiriacus, Maximus, Cirillus. Iste construxit locum Dominici Sepulchri, et Calvariæ, et Montis Oliveti, et Vallis Josaphat, et Bethlehem.

*Sequuntur Nomina Patriarcharum Jerusalem postquam A* *fuit Patriarchatus, quæ fuerunt XXVII.*

Patriarchæ Jerosolymitani, Cyrillus primus, Joannes, Parachilius, Juvenalis, Joannes, Zacharias, in tempore cujus Cosdore Rex Persarum Jerosolymam venit, et Ecclesias Judææ destruxit, et occidit triginta sex millia Christianorum. Modestus ipse constitutus Patriarcha ab Heraclio Imperatore, quando de Perside rediit, Dominicum deferens lignum. Sophronius, in tempore cujus Sarraceni Christianos omnes de Jerusalem excepto Patriarcha ejecerunt Theodorus, Ilia, Gregorius, Thomas, Basilius, Sergius, Leonicos, Athanasius, Christidolus Thomas, Joannes, Mestus, tempore cujus Archisidorus nepos Orestis Patriarchæ Jerosolymam misit exercitum

suum ad destruendum omnes Ecclesias Patriarchatus, quatuor millibus inde destructis avunculum suum Patriarcham duci fecit Babyloniam eumque ibi occidit. Theophylus, qui reædificavit hanc Ecclesiam favente Archisidoro. Sophronius, tempore cujus Turci Jerosolymam expugnantes Sarrecenos occiderunt, et obtinuerunt Civitatem; Christiani autem in ea remanserunt, Guitinus, Simeon avus, tempore Franci venerunt regnum David sublimantes, Ecclesiasque Deo reddentes, et urbem.

*Sequuntur Patriarchæ Jerosolymitani Latini.*

Patriarchæ Latini; Daybertus Pisanorum archiepiscopus, Ibelinus Arelatensis archiepiscopus, Arnulphus archidiaconus Jerusalem.

# JOANNIS WIRZBURGENSIS

## PRESBYTERI

### DESCRIPTIO TERRÆ SANCTÆ.

(Eruit ex cod. ms. inclyti monasterii Tegernseensis in Boiaria admodum reverendus et cl. D. Pater Romanus Krinner, ejusdem loci cœnobita Benedictinus. — Edidit R. P. Bernardus Pezius, *Thesaur. Anecd.*, tom. I, p. III, pag. 486.)

#### MONITUM.

Quidquid certi de auctore hujus Descriptionis terræ sanctæ affirmari potest, id omne primo præmii versu continetur, in quo se *Joannem Dei gratia Wirzburgensi Ecclesia, id quod est, dicit, ex quibus verbis eum saltem presbyterii dignitate in Ecclesia Wirzburgensi præditum fuisse statuimus. Ætatem præterea suam nullibi perspicue signat, licet vel ex ipso membræneo codice Tegernseensi, unde non inelegans opusculum nostro rogatu A. R. et cl. R. Romanus Krinner eruit, vero perquam simile reddatur, hunc Joannem circa sæculum XIII, quo ille nempe exaratus est, animum ad ea scribenda, quæ suis ipse oculis usurpavit, appulisse. Præcipua Joannis cura fuit, ut loca venerabilia quæ Dominus noster mundi Salvator una cum gloriosa Genitrice sua Maria, virgine perpetua, et cum venerando discipulorum suorum collegio corporali sanctificavit præsentia, præcipue in civitate sancta Jerusalem, quanto expressius et studiosius, potuit, denotando in eis facta, et epigrammata, sive prosaice sive metricè, styli officio colligeret, ut ipse post initium Prologi scribit. Egregius gentique nostræ perhonorificus locus est cap. 9, ubi late Joannes probat recuperationem terræ sanctæ non sine Germanorum injuria solis Francis attribui, quæ utique Christianitatis provincia, inquit, jam dudum suos terminos ultra Nilum versus meridiem et ultra Damascum rersus orientem extendisset, si tanta copia Alemannorum, quanta et istorum est, adesset. Germano enim milite inde discedente, ac si robur omne Christiani exercitus discessisset, cæteræ nationes omnes parum amplius aut nihil præstiterunt, etc. Cæterum hujusmodi Descriptiones terræ sanctæ ac Hodœporica plura in Austriæ ac Bavariæ bibliothecis offendimus, quæ cum a nobis omnia edi nequeant, hic nominatim saltem recenseri merentur. In bibliotheca Tegernseensi exstant Joannes Hess, presbyteri Trajectensis diœcesis Joannes Hess presbyter Trajectensis diœcesis fuit in Jerusalem, etc. Cod. chart. 4. Ibidem habetur cujusdam Philippi liber de peregrinationibus Jerusalem, ac totius terræ sanctæ, quam auctor peragrasse se dicit, in cod. chart. fol. manu sæculi XV. Inc. opus: *Istæ sunt peregrinationes Jerusalem, etc.* In bibliotheca Sanct-Crucensi asservatur Anonymi Itinerarium terræ sanctæ hoc initio: *Ego iri de Acon, etc.* Codex membræneus quingentorum annorum est. — Monasterium Mariæcellense in Austria retinet codicem chartacæum in fol. trecentorum annorum, qui Anonymi descriptionem terræ sanctæ continet hoc principio: *Cum in veteribus historiis legamus, sicut dicit beatus Jeronymus, etc.* In fine: *Explicit liber Descriptionis terræ sanctæ, cujus auctor ignoratur.* Idem opus possidet bibliotheca Mellic. in cod. membr. 4, signato lit. d. 12, annorum circiter quadringentorum. Nec prætermittenda *Descriptio locorum terræ sanctæ* auctore Fr. Nicoluo de Farnad ord. Min. de Hungaria, cujus ne verbo meminit Lucas Wadingus in suo opere De script. Ord. Min. Ejus exemplum typis ante annum 1500, in 4, Wiennæ excusum vidimus in bibliotheca Dorotheana. Inc. præfatio: *Cum res creata, etc.* Opus: *Hierusalem civitas sancta, etc.* In eadem bibliotheca evolvimus Ludolphi rectoris parochialis Mariæ in Suche Tractatum de terra sancta, in cod. chart. sæculi XIV. Incipit: *Reverendissimo in Christo Patri ac domino suo, domino gratioso Balderomo de Scenordia Paderbornensis Ecclesiæ episcopo, etc.* Simlerus eum anno 1536 scriptum dicit, nullius tamen factæ a quo-*